

## SLOVENSKI

## Poročevalac

Direktor: Rudi Jannauba - Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak - Tiska oskarna »Slovenskega poročevalca« - Uredništvo: Ljubljana, Trnšćeva ulica 5, telefon 22-522 do 22-528 - Uprava: Ljubljana, Čopova ul. 50-III, telefon 22-515 in 22-621 - Oglasi oddetek: Ljubljana, Kardeljeva ulica 6, telefon 21-896; za ljubljanske naročnike 20-463 za zunanje 21-832 - Poštni predal 29 - Tek. račun NB 601-T-163 - Mesečna naročnina 200 din

POGAJANJA ZA KOREJSKO PREMIRJE

## Za 45.000 ujetnikov iščejo zatočišča

Pan Mun Jom, 5. maja. (AFP) Današnja seja delegatov, ki se pogajajo za premirje na Koreji, je bila prekinjena, ne da bi bil dosežen kak napredek o vprašanju zamenjave vojnih ujetnikov. Delegati se bodo ponovno sestali jutri.

Sej severnokorejsko-kitajske delegacije general Nam Il je izjavil, da zahteva predlog Združenega poveljstva, naj prevzame Pakistan nadzorstvo nad ujetniki, ki odklanjajo repatriacijo, upoštevanje, ponovno pa se je upel predlogu Združenega poveljstva, naj bi ti ujetniki ostali na ozemlju Koreje. Severnokorejska in kitajska delegacija se ni izjavila o tem, ali pristaja na predlog o določitvi Pakistana, pač pa je vztrajala pri tem, da naj delegacija Združenega poveljstva predvsem odgovori na vprašanje, kako bo

neutrarna država te ujetnike nadzorovala. Zahteval je, naj Združeno poveljstvo pristane na to, da bodo tisti ujetniki, ki odklanjajo repatriacijo, tudi zares poslani v izbrano nevtrarno državo.

Videti je, da je prišlo v tem pogledu do nesporazuma med delegati in je general Harrison očitno hotel določiti. Pakistan samo kot nevtralnega stražnika na Koreji, Kitajci in Severnokorejci pa zahtevajo, naj sprejme Pakistan na svoje ozemlje okoli 45.000 ujetnikov,

ki se nočejo vrniti domov. General Harrison je danes izjavil, da bi bilo nepraktično prepepljati tako veliko število ujetnikov čez morje, še preden bi bila določena njihova nadaljnja usoda. Pristavil je, da ne verjame, da bi bili ujetniki sami pripravljeni, zapustiti Korejo.

V tokijskih diplomatskih krogih so ne glede na izjavo generala Harrisona mnenja, da je bil na današnjem zasedanju za premirje na Koreji vendarle dosežen napredek. V teh krogih poudarjajo, da so vprašanja, ki jih je postavil šef severnokorejsko-kitajske delegacije general Nam Il delegaciji Združenega poveljstva, zelo zanimiva in povsem razumna. Ta vprašanja so po mnenju tokijskih diplomatskih krogov znamenje, da severnokorejsko-kitajska delegacija ne zametuje »priorit« predloga Združenega poveljstva.

V istih krogih izjavljajo, da Harrisonova izjava, češ da pomeni nepravilnost Nam Ilu podati izjavo o tem, ali sprejema Pakistan kot nevtrarno državo, samo maneuver, ni točna in da severnokorejsko-kitajska delegacija gotovo ne nasprotuje izbiri Pakistana, saj je sama vstala to državo med tiste, ki prihajajo v poštev za kontrolo nad nerepatriranimi ujetniki. V teh krogih celo poudarjajo, da niti ni potrebno, da bi se nasprotna delegacija izjavila o nevtralnosti države, še preden bo odločeno, kje bodo ostali ujetniki, ki odklanjajo repatriacijo.

Dosedanji ameriški poslanik v Tokiju, Murphy, ki je bil nedavno imenovan za političnega svetnika generala Clarka, zelo pazljivo spremlja potek pogajanj. Po vesteh iz zanesljivih virov je Murphy predlagal ameriški vladi, naj razširi delegacijo Združenega poveljstva v Pan Mun Jomu, in, kakor je videti, v Washingtonu tega predloga niso dokončno zavrgli.

V prestolnici Indonezijske republike so uradno sporočili, da Indonezija ne more pristati na to, da bi bila določena kot nevtralna država, v kateri bi bili nameščeni severnokorejski

in kitajski ujetniki, ki se ne bi hoteli vrniti domov. Šef severnokorejsko-kitajske delegacije general Nam Il je namreč nedavno izjavil, da pridejo v poštev za to funkcijo Indija, Pakistan, Burma in Indonezija. Indonezijsko uradno sporočilo pa pravi, da notranji položaj zaenkrat vladi ne dovoljuje, da bi prevzela polno odgovornost za te ujetnike.

### Delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije na Danskem

Iz Beograda je odpotovala na Danskem delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo dva teden gost daniški sindikatov. S to delegacijo je odpotoval tudi tajnik republiškega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo tov. Mavricij Borc.

### Obisk jugoslovanske vojaške delegacije v Izraelu

Beograd, 5. maja (Tanjug). Ob koncu t. m. bo odpotovala v Izrael vojaška delegacija JLA na obisk k izraelski ljudski armadi. Delegacija bo štela 6 članov. S svojim obiskom bo vrnila obisk, ki ga je napravila oktobra lani izraelska vojaška delegacija naši državi.

## Potrjene liste za italijanske volitve

Zaradi gesla »za italijanstvo Trsta« je med kandidati tudi 18 Tržačanov — Za 237 mest v senatu 6311 tekmovalcev

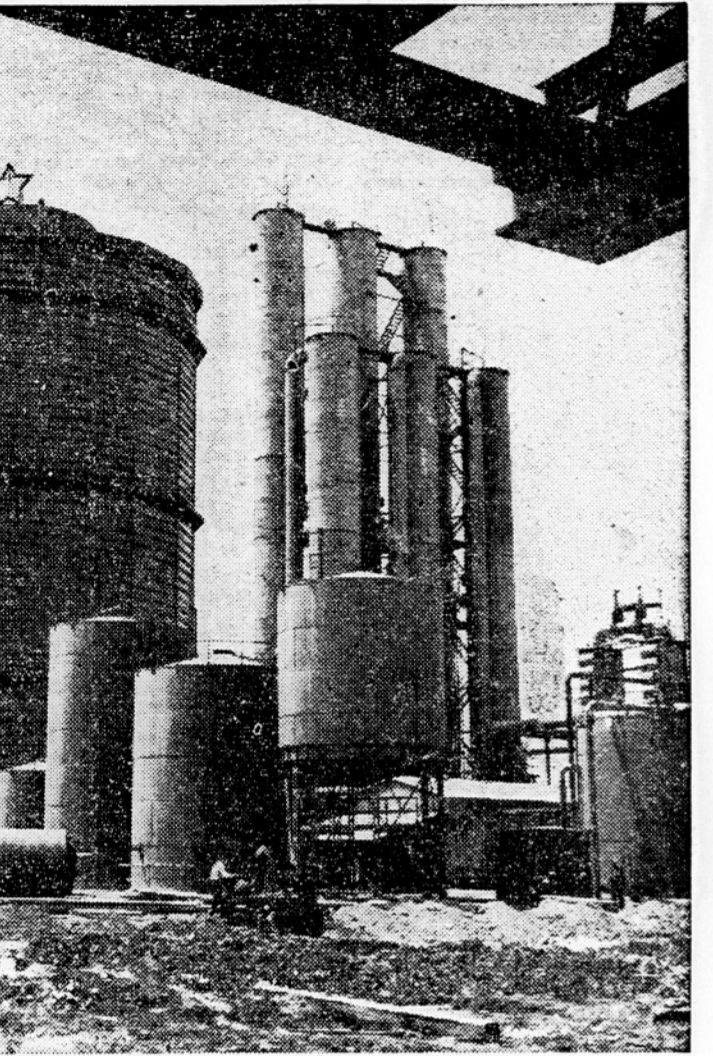
Rim, 5. maja. Včeraj so uradno objavili podatke o številu kandidatnih list, ki so jih potrdila sodišča v posameznih volilnih okrožjih. Od predloženih 359 kandidatnih list jih je bilo za poslansko zbornico potrjenih 346. Med zavrženimi listami jih pripada največ raznim desidentskim skupnam (Corbinovi Narodno-demokratski zvezi, Magnani-Cucchijevi Zvezi neodvisnih socialistov in drugim). V vseh 31 volilnih okrožjih so bile predložene in potrjene le liste krščanskih demokratov in neofašistične MSI, medtem ko so liberalci, republikanci, KPI in PSI ter mo. narhasti predložili liste le v 30 volilnih okrožjih, socialni demokraci pa v 29. Za 237 mest v senatu je bilo predloženih 6417 kandidatov, potrjenih pa le 6311.

Na kandidatnih listah krščanskih demokratov je poleg imen, ki vlečejo: Gigli, Binda itd. tudi veliko število ge-

neralov in drugih visokih vojaških osebnosti. Med njimi sta tudi fašistični general Messe, bivši poveljnik suhozemskih sil južnega sektorja NATO general Castiglioni itd. Na račun teh so iz kandidatnih list izpazili razni resnejši kandidati, ki so do sedaj zastopali stranko v parlamentu. Izjavo strankinega tajnika Gonelle, češ da se ti sami odpovedali kandidaturi, so v italijanskih političnih krogih sprejeli precej skeptično. Liberalci, republikanci, neofašisti, monarhisti in Narodna demokratska zveza so na svoje liste postavili tudi 18 Tržačanov, da bi s tem še bolj podkrepili svoje propagandno geslo »za italijanstvo Trsta«. Od tržaških kandidatov so najbolj znani Ruggero Rovatti, sekretar italijanske ireidentistične vojske agencije CLN, ki kandidira na republikanski listi; voditelj tržaških neofašistov Colognatti in znana fašistka Ida de Vecchi, ki je bila zaradi svoje fašistične preteklosti izključena iz tržaške občinskega sveta — oba kandidirata na listah MSI; monarhisti so med svoje kandidate uvrstili bivšega predsednika tržaške Lega Nazionale Dolcettija, republikanci pa sestri ireidentistične »mučenika« — Gisello Oberdan.

V zadnjih dneh je bilo na stotine predvolilnih zborovanj. 1. maja je De Gasperi govoril v Turinu, kjer je slabo prikritko pozval desničarske skupine, naj podpro krščansko demokratsko stranko, zlasti monarhiste, katere je prepričeval, da je vprašanje oblike vladavine zaenkrat še mogoče postaviti ob stran, zaradi česar so monarhisti lahko pristali katerekoli druge stranke. Trsta se je v svojih zadnjih govorih dotaknil le mimogrede zato pa je njegov vojni minister Pacciardi v svojem volilnem govoru ponovil poziv Moskvi, naj pristopi k tristranski deklaraciji. Na volilnem zborovanju v Arcinazzu, ki ga je včeraj sklicala krščansko demokratska stranka, je govoril tudi bivši Mussolinijev vojni minister Graziani, ki je sedaj častni predsednik neofašističnega italijanskega gibanja. Graziani je

Zastopniki inozemskih študentov v Beogradu  
Beograd, 5. maja. Danes so prispele v Beograd predstavniki študentskih organizacij iz So. luna, Kodanja in Trsta, da bi prisostvovali študentskemu festivalu beogradske univerze, ki bo trajal do 10. maja. Pričakujejo, da bodo jutri prišli predstavniki študentov univerz iz Carigrada, Ankare, Padove, Dunaja, Bonna in Amsterdama.



Koksarna v Lukavcu pri Tuzli, ki smo jo začeli graditi v začetku leta 1949, že vse letošnje leto proizvaja koks. Minule dni so preizkusili tudi naprave v separaciji lignita in zakurili peči velike sušilnice. Ta dva obrata koksarne v Lukavcu bosta služila za pripravljanje mešanice premoga za koksiranje. Šele usposobitev teh obratov je omogočila začetek proizvodnje domačega koksja in mešanice lignita, rasknega in uvoženega premoga po zamisli domačih strokovnjakov akademika dr. Samca ter inž. Popovića. Na sliki del objektov v Lukavcu

### Jugoslovanski poslanik v Stockholmu izročil pooblastila

Beograd, 5. maja (Tanjug). Jugoslovanski poslanik v Stockholmu dr. Darko Cernej, ki je hkrati tudi poslanik v Islandiji, je včeraj v Reikjaviku izročil svoja pooblastila predsedniku Islandske republike Asgeiru Asgeirsonu. Predsednik Islandske republike je priredil na čast jugoslovanskemu poslaniku kosilo in pri tem izrazil svoje zadovoljstvo zaradi vzpostavitve diplomatskih odnosov z Jugoslavijo. Kosilo so prisostvovali tudi islandski zunanji ministri in drugi visoki funkcionarji.

## Volilni razglas italijanskih škofov

Rim, 4. maja (Tanjug). Skof italijanske pokrajine Puglie so pozvali prebivalstvo za grožnjo smrtnega greha, naj 7. junija glasuje za kandidate, »ki dajejo jamstvo, da bodo spoštovali katoliško cerkev«. Glasovanje za komuniste, socialiste in njihove zaveznike je smrtni greh.

To je prvič, da se škofje v sedanjih predvolilni kampanji obračajo neposredno na vernike in

jim naročajo, koga naj volijo, pri čemer se hkrati sklicujejo na vaticanske predpise iz julija 1949, ki prepovedujejo glasovanje za levičarske liste.

Razen tega poziva škofov iz Puglie je v opozicijskih krogih povzročil nezadovoljstvo tudi programatski govor tajnika krščansko-demokratske stranke Gonelle v Veroci. Gonella je napovedal spremembo ustave, povečano vmešavanje države v zakonodajo z izdajanjem dekretov itd. Opozicijski krogi so razglas škofov in govor Gonelle izkoristili za izjave, da se v primum zmaže krščansko-demokratskega bloka volivcem marsikaj slabega obeta.

### Posvetovanje o zaščiti otrok

Beograd, 5. maja. Danes je bila v Beogradu pod predsedstvom Dobrovoje Radosavljevića seja odbora za socialno politiko in ljudsko zdravje pri zveznem izvršnem svetu. Na seji so razpravljali o zaščiti otrok in posebno še o otroških dokladah.

### Sodelovanje z Mednarodno združno zvezo

Beograd, 5. maja. Danes je odpotoval iz Beograda v Francijo član predsedstva Glavne združene zveze Jugoslavije doktor Mihajlo Vučković, prorektor beogradske univerze, ki bo 8., 9. in 10. maja prisostvoval seji izvršilnega odbora Mednarodne združene zveze. Pred odhodom iz Beograda je našemu dopisniku izjavil, da bo izvršilni odbor Mednarodne združene zveze na sejah 8., 9. in 10. maja razpravljal o nekaterih statutarnih vprašanjih Mednarodne združene zveze, kakor tudi o pripravah za kongres, ki bo prihodnje leto. Dr. Vučković je tudi izjavil, da si bo kot predstavnik jugoslovanskega združenstva v sodelovanju z ostalimi naprednimi združenimi organizacijami prizadeval, da se vodstvo te mednarodne združene organizacije čim bolj demokratično in da se čim bolj okrepi delavnost Mednarodne združene zveze.

## Rezultati britanskih občinskih volitev

London, 5. maja. (Reuter). Po prvih rezultatih občinskih volitev v Angliji in Walesu, ki so bili dani objavljene, ni nikakih znakov o tem, da bi se politično ravnotežje v Veliki Britaniji premaknilo bodisi na stran laburistov ali na stran konservativne stranke. Dosej

### Nova bolgarska provokacija

Beograd, 5. maja. (Tanjug). Bolgarski obmejni organi so na istem mestu, kjer so že 2. in 3. maja izvalili dva huda incidenta, davi ob 1. uru jutraj povzročili nov incident. Okoli 4 in pol kilometra severno od vasi Osljani je skupina bolgarskih vojakov prišla za mejne črte streljati na jugoslovanskega stražnika pri karavli »Tri kladence«. Bolgarski vojniki so izstrelili po en rafal iz puškometralca in avtomatične puške ter 8 streliv iz pušk.

### Bolgarski informbiroici vtihotaplajo propagandni material

Niš, 5. maja (Tanjug). Bolgarski informbiroici so poskušali po reki Visočici, ki deloma teče skozi dimitrovgrajski okraj, vtihotapati v našo državo večje število pločevinastih škatel s propagandnim materialom. Te škatle je prvi opazil neki kmet iz tega okoliša in o najdbi obvestil naše obmejne organe. Ti so kmalu vlovili 52 zapirnih konzervnih škatel, polnih protijugoslovanskega gradiva, letakov in brošur.

Bolgarski informbiroici to pot niso prvič poskušali na ta način vtihotapljeti propagandni material. Še pred tremi leti so napravili isti poskus s pločevinastimi škatlami, ki so jih poslali po reki Jermi.

### Konferenca hidrotehničnih strokovnjakov Grčije in Jugoslavije

Bitolj, 5. maja (Tanjug). V Bitolju se je danes začela dvodnevna konferenca grških in jugoslovanskih hidrotehničnih strokovnjakov.

### Jugoslovanski protest bolgarskemu zunanjemu ministrstvu

Beograd, 5. maja. (Tanjug). Jugoslovansko veleposlanstvo v Sofiji je izročilo bolgarskemu zunanjemu ministrstvu protest zaradi surovega ravnanja bolgarskih organov z osebje jugoslovanskega veleposlanstva v Sofiji. Osebe veleposlanstva FLRJ v Sofiji je odpotovala 24. aprila letos na izlet v rilski samostan, ki leži okrog 40 kilometrov južno od Sofije. Na vsej poti, kakor tudi okoli samostana, so avtomobil jugoslovanskega veleposlanstva spremljali bolgarski organi. Ko se je pri vaseh Spodnja Dikanja in Studena avtomobil za trenutek ustavil, so bolgarski organi brez razloga zahtevali, naj osebe našega veleposlanstva tudi nadaljuje pot, pri čemer so ga žalili in mu grozili.

### Odhod naše parlamentarne delegacije v Turčijo

Beograd, 5. maja (Tanjug). Danes so uradno potrdili vest, da bo jugoslovanska parlamentarna delegacija odpotovala na obisk k turškemu parlamentu 13. maja.

## Vloga komune v razvoju novega gospodarskega sistema

### Izjava Vlakja Begovića

Tovariš Vlakjo Begović, ki vodi Centralno komisijo za proučevanje nadaljnega razvoja novega gospodarskega sistema, je odgovoril uredniku gospodarske rubrike »Borba« na nekaj

vprašanj, med drugim tudi na vprašanje »Kakšno vlogo bo imela komuna v nadaljnjem razvoju novega gospodarskega sistema.« Tovariš Begović je odgovoril: »Komuna mora imeti ključno pozicijo v novem gospodarskem sistemu. O tem je že govoril tovariš Kardelj ob priliki razprave v zveznem izvršnem svetu, pa tudi tovariš Kidrič, ki je pričel obdelovati novi gospodarski sistem lani julija, letos februarja pa nas je ob pripombah, ki jih je dal na obdelavo sistema, opozoril na to kot na eno osnovnih vprašanj.

Dostoj je obdelal položaj podjetja in njegov odnos do skupnosti. Pri tem nismo prezrli vlogo komune v tem sistemu, vendar bo treba to vprašanje še obdelati.

Pod komuno, ali kakor tudi se pravimo — lokalno skupnostjo, mnogi razumejo samoupravo okrajev in mest. Toda ni nujno, da bi morala bodoča komuna biti enaka ozemlju današnjega okraja, ker je bil ta določen z administrativno razdelitvijo. Lahko pa je enaka današnjemu obsegu mesta.

Samouprava komune bo dobila v novem gospodarskem sistemu močno ekonomsko osnovno. Upravljalna bo s celotnim gospodarstvom svojega področja, razpolagala z največjim de-

lom presežka dela, imela bo svojo banko, svojo kreditno bilanco in svoj proračun. V nje domeno spada nadalje promet, stanovanjsko - komunalna vprašanja, socialna služba, služba zdravstvena služba in sodbno.

Komuna vodi v okviru splošne gospodarske politike deleže in družbenega plana gospodarsko politiko svojega področja, usmerja proizvodnjo in razširjeno reprodukcijo in opravlja osnovno razdelitev presežka produkta, regulira — v kolikor je potrebno — odnose med proizvodnimi podjetji, banko in trgovino.

Za sprovanje gospodarske politike ima komuna svoj gospodarski plan, poleg tega še z ekonomskimi instrumenti, ki so nujni za usmerjanje gospodarstva, kot so kredit in kreditna politika, davki itd. Za reševanje gospodarskih problemov in svoje gospodarske politike ima velike možnosti v forumu kakršnih je zbor proizvajalcev v katerem sodelujejo predstavniki vseh vseh gospodarstva. Tu se bo še posebno pokazala višina družbene zavesti.

V tem okviru so podjetja sestavni deli gospodarske komune, kot asociacija proizvajalcev pa so sestavni del neke širše asociacije proizvajalcev — komune. Podjetja, kot asociacije proizvajalcev, imajo samostojnost v upravljanju in poslovanju in pri

razpolaganju s svojim zaslužkom, potem, ko so zadostila družbenim obveznostim.

Po vsem tem postaja komuna osnovni element novega gospodarskega sistema osnovna gospodarskega, družbenega in političnega življenja naše skupnosti.

### Holandski invalidi in bivši borci na obisku v Jugoslaviji

Beograd, 5. maja. Med holandsko zvezo bivših borcev in centralnim odborom Zveze borcev narodno osvobodilne vojne Jugoslavije ter centralnim odborom Zveze vojnih invalidov Jugoslavije je bil sklenjen sporazum o izmenjavi 20 pripadnikov teh organizacij, ki bodo letos v Jugoslaviji oziroma v Holandiji na letovanju po 15 dni.

### Kongres sindikatov Slovenije

Ljubljana, 5. maja. V Ljubljani bo od 24. do 25. maja III. kongres sindikatov Slovenije. Predsednik republiškega glavnega odbora sindikatov Janko Rudolf bo na tem zasedanju poročal o društveni samoupravi in vlogi sindikatov in družbeni samoupravi, član predsedstva Roman Albrecht pa bo govoril o temi »Delež sindikatov pri vzgoji delavcev.

Kongresu bo prisostvovalo okoli 560 delegatov vseh sindikalnih organizacij, ki bodo zastopali vse sindikalne organizacije Slovenije.

# Azijski jugovzhod pred viharjem?

Kakor je obnovitev pogajanj za premirje v Koreji pred nekaj tedni vnesla precej optimizma pri presojanju razmer v Aziji, tako je nenadna, skoraj istočasna ofenziva Vietminhových čet proti Laosu še bolj zapletla že tako ali tako zamršeno stanje na azijskem vzhodu. Danes je še težko neposredno povezati oba dogodka, vsekakor pa je že možno v grobih obrisih izreči mnenje, da vsaj začasna likvidacija vojnega ognjišča na Daljnem vzhodu ne vzbujajo upanja, da bo prišlo do pomiritve tudi na azijskem jugovzhodu.

Zaplet v Koreji se je razvijal neugodno tako za Kitajsko kot za Sovjetsko zvezo: skupni nastop



1. Področje v Vietnamu, ki so pod oblastjo Ho Si Minhových čet, 2. Pustice kažejo smer vdora Ho Si Minhových čet iz Vietnamu v Laos, 3. Železniška proga in cesta. Na trasi iz Laosa, Burmo in Kitajsko je bila na kitajskem državi ozemlju ustanovljena avtonomna republika Lahu.

Združenih narodov proti agresorjem in njihovim pomagačem je politično ohranil težnje Fenjanga, Pekinga in Moskve, vojaški razvoj korejske vojne pa je i Kitajcem i Rusom pokazal, da so strateške prednosti, ki jih imajo suhozemne velesile nasproti pomorsko-letalski premoči minimalne in da je pametneje na ršeaten način likvidirati korejsko vojno ognjišče, posebno se zaradi vojne nevarnosti v neposredni bližini Mandžurije in vojaškega oporišča v Vladivostoku. Vse kaže, da si sovjetska vlada prizadeva potisniti vojna oporišča čim dlje od svojih meja, po možnosti pa obdati tako Sovjetsko zvezo kot svojega »zaveznika« Kitajsko s »varnostnim oasom« manjših satelitskih držav, kar se ji je posrečilo v Vzhodni Evropi in kar si sedaj tudi Kitajsko prizadeva urediti v Aziji, še posebno na njenem jugovzhodu.

Tudi klimatsko in za preskrbo z živili je področje jugovzhodne Azije za vojskovanje primernejše, obenem pa predstavlja to ozemlje politično »prazni« prostor, ki ga »branijo« razmeroma slabe vojaške sile nekaterih manjših azijskih držav, v Indokini pa slabe francoske kolonialne čete, ki so se že v samem Vietnamu izkazale za politično in vojaško nesposobne, pa čeprav so imele za nasprotnika razmeroma slabo opremljene vojske Ho Si Minhove čete, ki so vdrla v Laos — eno izmed treh »priključnih« držav, ki so kot »neodvisne« vstopile l. 1949 v Francosko unijo, kakor so po drugi svetovni vojni preimenovali francoske kolonialne posesti, — so razlagale, da prihajajo v Laos kot svetlinhinovski prostovoljci, ki naj podprejo »narodno osvobodilno gibanje« ljudstva države Laos. Gre torej za približno isto označo, ki jo poznamo za kitajsko posredovanje v Severni Koreji, kjer so kitajske čete nastopile kot »prostovoljne eroete«.

Vendar sodijo nekateri poznavalci azijskih razmer, da gre pri tej »osvobodilni« akciji za začetek izvajanja obsežnega načrta, s katerim naj bi bila na azijskem jugovzhodu ustanovljena nova država, ki naj bi jo sestavljali pripadniki naroda Tai.

Prvotna domovina naroda Tai je bila dolina reke Jangce in kakih 200 let pred našim stletjem je ta narod prebival na večjem delu južne Kitajske. Ko so Kitajci pod dirastjo Cin začeli s svojo ekspanzijo, so bili pripadniki naroda Tai potisnjeni proti jugu in so se naselili v Assamu, kjer se danes imenujejo Ahomci, drugi so prišli v Burmo (narod San), nekateri v Indokino, predvsem v Laosu, večina pa v Siamu, ali kakor se danes imenuje Muong Thai — »dežela Tai« ali Tajland, del pa še danes prebiva v južnem delu kitajske pokrajine Junan, kjer je bila pred dobrim mesecem ustanovljena avtonomna republika Lahu. Na vsem tem področju govori prebivalstvo tajščino.

Pojem nacionalizma, ki ga je najnovjša doba zakoreninila tudi med azijskimi narodi, dobi vedno večjo veljavo v najrazličnejših narodnoosvobodilnih gibanjih, ki pa jih — žal — ne redko izkoriščajo za bolj ali manj imperialistične in ekspanzionistične težnje drugih velikih držav. Načrta o novi državi Tai slej ko prej kumuje pekinška Kitajsko ali pa vsaj del tamonjih voditeljev, ki izkoriščajo sedanj položaj v svetu in se posebej v Aziji za afirmacijo svoje vojaške moči, s katero hočejo vplivati na nadaljnji razvoj svetovnih odnosov. Ni izključeno, da je mogoče za takšno »osvobodilno« akcijo navdušiti prebivalstvo tajškega poredka v južnem Junanu ali pa prebivalce rove avtonomne republike Lahu, kakor je na drugi strani značilno, da so v Kitajsko, ki so se umaknile v Burmo, napravile svoja oporišča prav na ozemlju, ki ga naseljuje narod San, se pravi tajsko govoreče prebivalstvo.

Ne bi se spuščali v podrobno pretresanje vojaških ciljev, ki jih ima sedanj pohod Ho Si Minhovich »prostovoljcev« v Laos. Nekateri so mnenja, da je prodiranje usmerjeno skozi težko prehodno džungljo proti glavnim laoškim mestom Luang Prabang

in Vientiane, odtod pa ob reki Mekong na jug Indokine, tako da bi bila v »osvobodilno« zajeta tudi Kambodža. Drugi pa menijo, da je glavni cilj sedanjega napada Siamski zaliv, s čimer bi bile osvojene z rižom bogate pokrajine v Siamu, tako da bi bogata področja lahko pripomogla pri nadaljnjem osvajanju in pri snovanju »države Tai«.

Ne glede na vse te »načrte« je že sedaj jasno, da stopa v ospredje svetovnega zanimanja položaj v jugovzhodni Aziji in da se vojni v Vietnamu in gverilskim bojem na Malaji pridružujejo nova vojna ognjišča.

Položaj Francije kot gospodarice Indokine je danes bolj pereč kot kdaj koli prej. Laos se je sicer zaradi »agresije« Ho Si Minhovich čet prišlo na OZN, vendar pa še ni gotovo, ali bodo Združeni narodi hoteli prevzeti

nase težko breme in odgovornost za »internacionalizacijo« vojne v Indokini po zgledu na Koreji. Čeprav so na Zahodu nekateri politiki — n. pr. ameriški zunanji minister Dulles, — ki imajo vdor Ho Si Minhovich »prostovoljcev« v Laos za »agresivno dejanje« nasproti »neodvisni državi«, vendar jih je prav toliko, ki ocenjujejo zaplet v Indokini kot prvenstveno notranjpolitično zadevo v smislu državljanske vojne proti francoski kolonialni upravi. V nasprotju s sedanjimi stališčem ameriške republikanske vlade, ki objublja Franciji obilno pomoč v orožju za boj proti »komunistični nevarnosti«, velja opozoriti, da je Trumanova vlada zavzemala veliko pravičnejše stališče (o francoski politiki v Indokini (pa tudi v Severni Afriki))!

Dr D. S. (Konec jutri)

## Vodja ameriške delegacije o zadnji generalni skupščini OZN

New York, 5. maja. Vodja delegacije ZDA pri OZN Henry Cabot Lodge je sestavljal za tisk poročilo o VII. zasedanju Generalne skupščine OZN. Poudarjal je, da ni naključje, da so bile na dnevnem redu zasedanja prav tiste točke, ki jih je predsednik ZDA Eisenhower najbolj poudarjal v svojem zadnjem govoru.

Najvažnejši problemi, ki jih mora še rešiti OZN, so načrti razorožitvene komisije, vprašanje avstrijske pogodbe, svobodne volitve v sovjetski coni Nemčije ter boji v Indokini in Malaji. Zaradi teh problemov je tudi predsednik Eisenhower pozval sovjetsko vlado, naj pokaže svojo dobro voljo, da bodo te zadeve čim prej sporazumno in zadovoljivo rešene. Nekaj teh zadev, poudarja Lodge, je že več let

na dnevnem redu generalnih skupščin OZN in ves ta dnevni red bil že opravljen, če bi hotel Kremelj sodelovati s svobodnim svetom za dosego pravičnega in trajnega mira.

Lodge je potem govoril o posebnih nalogah, ki jih je imelo zadnje zasedanje OZN. Pri tem zasedanju je bil dosežen uspeh, ker je bila brazilska resolucija soglasno sprejeta in ker so bila tudi korejska pogajanja po soglasnem sklepu prepučena predstavnikom obeh strank v Pan

## Kaj je ZSSR dobila in kaj hoče v Avstriji

V šestih letih je bilo že 258 brezuspešnih konferenc o državni pogodbi v Avstriji — Sovjetsko izkoriščanje Avstrije v številkah

O državni pogodbi z Avstrijo so prvič govorili že leta 1946 na sestanku sveta zunanjih ministrov. Leta 1947 so se namestniki zunanjih ministrov sporazumeli, da je treba ustanoviti svobodno in samostojno Avstrijo, na konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Moskvi pa so celo soglasno sprejeli 34 točk (od 59) načrta državne pogodbe. Od takrat je svet zunanjih ministrov zasedal že 258-krat, ne da bi kaj dosegel. Kljub temu, da so zahodne velesile večkrat ustregle sovjetskim zahtevam, so le-tve vedno naraščale in tako onemogočale dokončni sporazum. Celotno tržaško vprašanje je postalo naenkrat tako važno, da Sovjetska zveza ni mogla pristati na sklenitev sporazuma z Avstrijo.

Vzrokov za sovjetsko nepustljivost je več. Eden izmed osnovnih razlogov je brez dvoma ta, da hoče Sovjetska zveza obdržati svoje čete v osrednji Evropi, kar ji hkrati omogoča, da vzdrži večje število čet na Madžarskem in v Rumuniji. Pri-totnost sovjetskih čet v Avstriji, na Madžarskem in v Rumuniji naj bi bila stalna grožnja Evropi, zlasti pa Jugoslaviji. Če bi Sovjetska zveza pristala na sporazum z Avstrijo, bi morala umakniti tudi svoje čete, kar bi brez dvoma povzročilo, da bi mednarodna napetost močno postopila. Vprašanje je le, ali je to pripravljena res storiti.

Sovjetsko zvezo pa združujejo v Avstriji še drugi, predvsem pa gospodarski razlogi. Že leta 1948 so namestniki zunanjih ministrov sklenili, da lahko obdrži Sovjetska zveza za sebe 60% celotne proizvodnje nafte, vrelce nafte lahko izkorišča 30 let, poleg tega pa lahko 8 let išče nove izvire, ki jih bo lahko izkoriščala še 25 let. Poleg tega je Sovjetska zveza dobila še del avstrijskih rafinerij z zmogljivostjo 420.000 ton na leto.

To pa ni vse, kar je Sovjetska zveza dobila v Avstriji. Sovjetska zveza je dobila v svojo last vse bivarne nemško imetje v Avstriji, po sklenitvi sporazuma z Avstrijo pa bo Avstrija morala plačati Sovjetski zvezi za to imetje 150 milijonov dolarjev. (Sovjetska zveza torej izkorišča premoženje, ki je v bistvu avstrijsko, ko pa bo zapustila Avstrijo, bo dobila za to še 150 milijonov dolarjev.)

Kako izkoriščajo Rusi avstrijsko premoženje, najbolj nazorno pokaže nekaj številok, od katerih so najbolj zanimive tiste, ki govorijo o škodi, ki so jo povzročila podjetja USIA (uprava sovjetskega imetja v Avstriji).

Neplačana carina	šilingov 1.160.000.000
nepl. dir. davki	540.000.000
nepl. potroš. davki	123.000.000
nepl. davki na tobak	1.520.000.000

Skupaj 3.343.000.000

Po podatkih avstrijske gospodarske zbornice so Rusi leta 1945 napravili pri demontiranju tovarn, strojev ter pri odvažanju surovin, polizdelkov in podobno škodo, ki znaša:

šilingov	650.000.000
širovine	306.000.000
polizdelki in izdelki	195.000.000
vozila	18.000.000

Skupaj 1.169.000.000

Avstrijska strojna industrija je izgubila 4800 strojev, avtomobilska industrija 6300, jeklarska industrija 1700, elektroindustrija 6000, kovinska industrija 2800 itd.

Ti podatki dokazujejo, da Sovjetska zveza ravno zaradi gospodarskih koristi neče spustiti Avstrije iz rck. Avstrija, mala državnica s 7 milijoni prebivalcev, že 8 let po vojni vzdrži breme okupacije. Samo stroški za vzdrževanje okupacijskih čet znašajo 10,5% državnega proračuna.

Pred kratkim so zahodni razvezniki napravili še eno konce-

zvezo v zvezi z reševanjem avstrijskega vprašanja: v celoti so se odpovedali drugemu načrtu državne pogodbe, S tem so odstranile še zadnje navidezno oviro. Sedaj je odvisno le od tega, ali hoče Sovjetska zveza tudi z denjnji potrditi svojo »mnovrovno ofenzivo«, ali pa se bo izkazalo, da je to prazno besedičenje.

Rešitev avstrijskega vprašanja bi odprla pot za reševanje glavnega evropskega vprašanja, t. j. nemškega vprašanja. Če bodo Rusi pokazali dobro voljo v primeru Avstrije, bo to brez dvoma močno vplivalo na notranjepolitični razvoj Nemčije, ki bo na volitvah septembra meseca izbirala med Adenauerjevo in Ollenhauerjevo politiko.

M. P.

### Avstrijsko vprašanje

Washington, 5. maja (UP): V Washingtonu so sinoči uradno potrdili vest, da se predstavnik ZDA, Velike Britanije in Francije posvetujejo o tem, če bi bilo mogoče obnoviti četvorne razgovore o avstrijski mirovni pogodbi. Zvedelo se je, da je ob koncu prejšnjega tedna ameriška vlada poslala britanski in francoski vlad formalno noto, v kateri je izrazila svoj pristavek za nadaljevanje razgovorov v najbližji bodočnosti. Pogajanja o Avstriji bi se morala nadaljevati že februarja letos, vendar tedaj še ni bilo mogoče doseči sporazuma.

### Francoske občinske volitve

Pariz, 5. maja (UP). Francoski notranji minister Chanes Brun je izjavil, da je KP Francije izgubila 30% občinskih svetnikov v 18.000 mestnih in vaskih občinah. Pristavil je, da so degolisti izgubili dve tretjini mest, ki so jih dobili na volitvah leta 1947. Največji uspeh so dosegli neodvisni in druge desničarske stranke, pa tudi socialisti so dobili večje število glasov kot na prejšnjih volitvah.

Današnji »New York Times« piše, da sta najpomembnejša rezultata nedeljskih občinskih volitev v Franciji uspeh bivšega predsednika francoske vlade Pinaya in zmanjšanje vpliva degolistov. Casopis napoveduje, da bo imel predsednik vlade Mayer zaradi poredanja vpliva neodvisnih težave v parlamentu. Videti je, pravi ameriški časopis, da je Francija že na občinskih volitvah izvolila bodočega predsednika vlade.

### Najdaljši govor v ameriškem senatu

Tudi v parlamentarnem življenju ZDA niso neznaeni dolgi obstrukijski govori, čeprav so redki. Najdaljši govor v ameriškem senatu je imel te dni bivši republikanec, sedaj pa neodvisni senator Wayne Morse, ki je govoril nepretrgoma 22 ur in 25 minut proti osnutku zakona, po katerem bo imela samo zvezna vlada pravico do izkoriščanja morskega dna ob obali države, katerega zastopa senator Morse. Med svojim dolgim govorom se je senator Morse krepčal z različnimi pijačami in keksi. Svojeega namena sicer ni dosegel, potokel pa je rekord, ki ga je dosegel pred dolgimi 45 leti senator Robert La Follette, ki je govoril 18 ur in 23 minut.

### Zakon o prvih volitvah v neodvisni Indoneziji

Djakarta, 5. maja (UP). Indonezijski parlament je večer po več mesecev trajajoči razpravi sprejel osnutek zakona o volitvah za novo ustavodajno skupščino. Se ni določeno, kdaj bodo te volitve, v dobro poučenih krogih pa menijo, da ne bodo pred pomladjo prihodnje leto. To bodo prve splošne volitve, odkar je postala Indonezija neodvisna. Po sprejetem volilnem zakonu bodo imele volilno pravico vse osebe, stare nad 18 let, a tudi mlajše, toda oženjene osebe. Dežela je razdeljena na 16 volilnih okrajev. Arabska, evropska in kitajska manjšina bodo imele svoje zastopnike v parlamentu. Nova ustavodajna skupščina naj bi izdelala novo indonezijsko ustavo.

### Poziv velikega rabinu v Egiptu

Kairo, 5. maja (Reuter). Vrhovni glavar židovskih verskih skupnosti v Egiptu, veliki rabin Haim Nahum, je pozval vse židove, ki živijo v Egiptu, naj se združijo in strnejo okrog vlade generala Nagiba, da bi bile uresničene nacionalne zahteve te države. Nahum je dejal, da je vlada generala Nagiba zavrgla sleherni versko in plemensko predstavljanje in da mora uživati najpopolnejšo podporo vseh v Egiptu živčih židov pri njenih poskusih, da bi postal Egipt samostojen. Podobni poslanci sta poslala vernikom pred dve-ma dneva muslimanski verski poglavar ir patriarh kopt-ske pravoslavne cerkve.



Mohamed Ali, predsednik pakistanske vlade

## McCarthy graja ameriško pomoč zahodno-nemškemu tisku

Washington, 5. maja. Predsednik stalnega preiskovalnega odbora ameriškega senata McCarthy se je zdaj lotil tudi tujega tiska, ki ga podpira ameriška vlada. V dolgem poročilu je navedel, da dobiva ameriško podporo 96 časopisov Zahodne Nemčije, med njimi pa največji dnevnik »Die neue Zeitung« v Bonn. Svoje poročilo je poslal s posebnim pismom zunanjemu ministru Dullesu, katerega med drugim opozarja:

»Ugotovil sem, da mnogi zahodnonemški listi, ki dobivajo ameriško podporo, kritizirajo ameriškega predsednika Eisenhewerja, vas in seveda tudi mene, namesto da bi svoje bralce pravilno se-

znanjali z ameriško zunanjo politiko. Da ti časopisi mene kritizirajo še od prej, ko so dobivali podporo od prejšnjega zunanjega ministra ZDA, mi je razumljivo, zdi pa se mi zelo fantastično, da kritizirajo tudi zdaj našega predsednika in zunanjega ministra.«

### Grška opozicija

Atene, 5. maja (AFP). Včeraj je bila izvršena združitve grške opozicijske stranke, ki ji načeljuje Venizelos, s Papandreosovo socialnodemokratsko stranko. Sporočeno je bilo tudi, da je 12 poslancev Plastirasove progresivne unije centra izstopilo iz te stranke in bodo verjetno pristopili k novo ustanovljeni stranki liberalcev in socialdemokratov.

## I VO PIRKOVIČ PO SLEDOVIH RIMSKE VOLKULJE

Rimska kronika pa pravi, da je bil demokrščanski poslanec Giacchero s svojimi očitki nekam sramežljivo zadržan; saj je Ingrau delil tiste fašistične nagrade Amintore Fanfari, ki ga Giacchero vidi danes v lastnih, demokrščanskih vrstah in celo kot ministra v De Gasperijevi vladi. Med demokrščanskimi poslanci je danes tudi Faviani, veteran iz vojske črnih sracij in Igraov tekmeč za Mussolinijeve nagrade. Zato ni čudno, da so si imeli oboji, demokristjani in komunisti, na tisti znameniti rimski seji drug drugemu dovolj povedati in da se je prepri končal s splošnim ogorčenim pretepom, v katerem so parlamentarni služabniki le s težavo ločili oba sovražna si tabora.<sup>8</sup>

V tej hrupni medsebojni svaji, kdo je pravzaprav dobil več

<sup>8</sup> Iz članka »Pacciardi hoče rehabilitirati vojnega zločinca Gambaro«, »Slov. poročevalac«, 9. febr. 1952

Mussolinijeve dediščine, pa danes v Rimu in Italiji ne mara nihče več ničesar čuti o slovesni obljudi premaganega Rima zmagovalcem, »da bo popolnoma pojasnil morebitna zlobna dejanja, o katerih bi se izkazalo, da so jih storile italijanske okupacijske čete in oblasti na Francoskem, Grškem in v Jugoslaviji, ter da bo zločinca eksemplarično kaznoval, bodi že s sojenjem po italijanskih postavah, bodi da jih bo predal sodišču Združenih narodov za vojne hudodelce.«

In tudi ta izdaja priča, da je verolomni Rim, tako kot vedno od antike, ostal dosledno zvest le svoji nezvestobi.

Imel je Rim pač vedno, od starih časov pa do naših dni, v rabi dve morali, eno zase in svoje državljane — le-ta se je pozneje pokristjanila —, drugo, ki je ostala vse do danes staroveška, pa za barbarske Parte, Galce, Liburne, Ilire, Beduine, Senuse, Abesince, ki so s svojo usodo služili le veličini Rima in njegovim cesarskim triumfom. Po le-taj morali, ki že od nekdaj narekuje Rimu njegovo ravnanje zoper tuje narode, je čednost vse, kar služi blagru in veličini Rima. In tudi rimski papež sam

je v tem oziru ves Italijan, v isti sapi namreč sveti oče, ki uči enakost in ljubezen vseh ljudi in narodov v Kristusovi veri, pa je hkrati tudi starorimski pontifex maximus, ki skrbi za mostove rimskim osvajalnim vojskam, blagoslavlja pohode Mussolinijevih osvajalnih legij nad Abesinijo,<sup>10</sup> Spance in Balkan, spodbuja v govorih k zvestemu kovanju napadalnega orožja<sup>11</sup> in nima srca za žrtve rimskega nasilja, nobene graje za hudodelskega Gambaro in Roatto.

<sup>10</sup> Mussolinijev napad na Abesinijo je Vatikan moralno zagovarjal in celo po cerkvah zbiral zlato za plačevanje te osvajalne vojne. Darovali so tudi škofje, milanski kardinal Schuster celo svoj dragoceni kardinalski križec in prstan. Prvo italijansko vojno zoper Abesinijo, leta 1896, pa je papež še obsodil, ker je bil tedaj še sprt s savojsko kraljevo hišo.

<sup>11</sup> Ko so se začeli spomladi 1943 po italijanskih tovarnah že nemiri in štrajki, ki so ogrozili izdelovanje orožja za Mussolinijevo vojsko, je papež v nagovoru na množico romarjev klical delavcem: »Ne bodočočati izrednih težav... pač pa naj delavci vztrajajo pri delu, naj bodo disciplinirani in mirni. (Prim. »Slovenec«, 16. jan.1943)»

(Konec I)

<sup>9</sup> Verax, »Italiani ed ebrei in Jugoslavia«, v rimski mesečni reviji »Politica estera«, okt. 1944.

# NOVI SADOVNIJAKI V BRKINIH

**Gospodarski in socialni napredek Brkinov je tesno povezan s obnovo sadjarstva — Dodeljevanje kreditov in prispevkov bo dvignilo proizvodnjo sadja in rešilo brezposelnost — Letos so v Brkinih uredili nad 35 ha novih nasadov in centralno drevnico — Zajec je napravil nad 200 milijonov din škode — Samo v Brkinih bi stala zaščita drevja okoli četrtil milijarde din — Ali ima naš gospodarstvo od lova toliko koristi?**

Brkini leže prav na sredji poti med Reko in Trstom. Ti dve mesti sta potrošili doslej v glavnem pridelke iz svojega zaledja. Se danes sprašujejo tržaški trgovci po brkinskih jabolkah, ki imajo tudi na Reki najvišjo ceno. Vendar jih mora na reški trg pripeljati brkinski sadjar sam z volovsko vprego; plodovi pa morajo biti zloženi in slani na lojstrskem vozu, kajti potrošniki imajo največ zaupanja v pridelovalca.

Po larski zimski vremenski katastrofi je odbor za povrnitev škode pri VLRS nakazal iz svojega sklada 10 milijonov za sadjarstvo v Brkinih in na Goriškem. Ze v poletju so začeli v teh krajih s pripravljalnimi deli. Pri delih so sodelovali tudi slušatelji ljubljanske Agromonske fakultete, ki so bili na počitniški praksi v Brdih. Najprej so izbrali kraje, razmerili in zakoličili odrezane površine ter začeli kopati jame.

to da ne pozabite, da dosegajo naši sadjarji uspehe zaradi tega, ker sadovnjake redno gnoje iz obdelujevalca.

Ker v Brkinih doslej niso imeli svoje lastne drevnicarske proizvodnje, so sadjarji nabavili sadike v Svecini in v Radečah pri Zidanem mostu. V Harijah so jih sadili že jeseni. Drevesca so zavarovali proti zajcu z žičnimi koši. Vse to pa mnogo stane. Vsekakor več, kot pa daje lov koristi našemu gospodarstvu. Na vseh zborovanih so sadjarji zahtevali, da se zajca čimprej izloči iz zakona, ki ga šteti. Tako so tudi brkinski sadjarji sklenili, da bodo uničevali zajca na vsem področju med železnico (iz Pivke na Reko) ter Čičarju. Za Brkine, Slovenske Gorice, Vipavo, Brda, Gornjo Savinjsko dolino in druge sadjarske okolišje je to vprašanje še posebno pomembno. Lansko in letošnjo zimo je namreč uničil zajec mladega drevja in vrednosti

jeta nizkobeledne nasade kot one z visokim deblom. Zato pa je zaščita prilitnih nasadov težja in dražja, ker zahteva žično ograjo okoli sadovnjaka. Strokovnjaki so preračunali, da stane dolžinski meter postavljene žične ograje 500 din in da bi taka zaščita proti zajcu stala samo za brkinske sadovnjake nad četrtil milijarde; razen tega pa je ta način tudi praktično neizvedljiv. Zato morajo naša javnost in oblastne ustanove čimprej povedati svoje mnenje o tem vprašanju. Sadje postaja namreč vse

bolj pomemben sestavni del ljudske prehrane, na drugi strani pa bi lahko z izvozom sadja zaslužili več sto milijonov potrebnih deviz. Zato je treba interese posameznikov podrediti splošnim ljudskim koristim. Tudi predlog programa 10-letnega razvoja sadjarstva obravnava to vprašanje in določa, da bo treba zajca v intenzivnih sadjarskih okolišjih proglasiti za sadnega škodljivca.

Pred kratkim je začela Kmetijska zadruga v Ilirski Bistrici urejati drevnico, ki bo dajala sadike vsem sadjarjem v Brkinih. V ta namen je Sekretariat za gospodarstvo LRS dodelil prispevek za nabavo podlag in strojno opremo. Sedaj so pa na vrsti Brkinci sami in njihove zadržane organizacije, kajti letos bo sadje pri njih bogato rodilo in bodo morali dati zato kmetje večja sredstva za obnovo sadovnjakov. V jeseni bo v Bistrici tudi velika sadra razstava, ki bo prikazala bodoči razvoj te doleget tako zapuščenega pokrajine med Kraško reko in Čičarju.

Ing. F. A.

# Velenjska termoelektrarna bo dobila mogočnega soseda

Minule dni nam je delavski svet termoelektrarne v Velenju poslal pismo, v katerem nam opisuje gradnjo nove velike termoelektrarne v Sošanju. V svojem pismu nam delavski svet termoelektrarne v Velenju zagotavlja, da bosta kolektivna električna in gradbišča nove elektrarne ob pomoči strokovnjakov »Elektroprojekta« zmogla svojo odgovorno nalogo.

Da bo nova termoelektrarna v Sošanju, ki smo jo začeli graditi l. 1947, a smo morali kasneje opustiti njeno gradnjo, pomemben pomočnik tovarne glinice in aluminija v Kidričevem, ni treba posebej omenjati. Novo termoelektrarno v Sošanju gradimo v bližini velikih nahajališč lignitnega premoga, v osrčju Saleške doljine, kjer se je po vojni naglo začela razvijati industrija. V rudniku so povečali proizvodnjo premoga za okoli 500%, če primerjamo sedanjo proizvodnjo s predvojno. Odpri so nov jasek,

iz katerega bo dobivala premog tudi nova velika elektrarna. Podobne uspehe pa so v zadnjih letih dosegli tudi nekateri drugi kolektivji iz Saleške doljine.

Nova termoelektrarna v Sošanju, ki jo gradijo nedaleč od stare velenjske, bo že takoj v začetku po svoji zmogljivosti desetkrat večja kakor je stara rudniška termoelektrarna; kasneje bo njena zmogljivost kar dvajsetkrat večja. Termoelektrarno v Sošanju bodo v začetku opremili z dvema agregatoma po 30 tisoč kilovatov, pozneje pa bodo to elektrarno opremili še z dvema agregatoma. Stara velenjska elektrarna porabi dnevno približno po 500 ton premoga. Nova elektrarna v Sošanju bi morala potemtakem potrošiti dnevno od 5000 do 10.000 ton premoga. Toda temu ni tako! Zaradi modernejših in ekonomičnejših izvedbe bo nova termoelektrarna trošila spočetka le štirikrat več premoga, kakor ga potrebuje sedaj velenjska elektrarna.

tjino delavcev in uslužbencev, ki bodo delali v tem mogočnem opremu za novo termoelektrarno sedu stare velenjske elektrarne, bodo razen nekaterih švicarskih tovarn dobavljali tudi naše tovarne »Miha Marinko« iz Trbovlj, »France Leskošek« iz Maribora, »Rade Končar« iz Zagreba in »Edvard Kardelj« iz Karlovca. Stari velenjski elektrarni pa je med drugim pripadla odgovorna naloga: poskrbeti za vzgojo strokovnega kadra, ki bo delal v novi veliki termoelektrarni.

## Za pravilno reševanje brezposelnosti

Ljubljana, 5. maja. Danes se je začelo pri Svetu za ljudsko zdravstvo in socialno politiko LR Slovenije dvodnevno posvetovanje senov poslovodalcov za delo iz vseh slovenskih okrajev o brezposelnosti in potrebi, da se ta prehodni pojav rešuje v skladu tako s potrebami družbe, kakor prizadetih posameznikov.

Po uvodnih besedah tov. Franca Strleta in tov. Debeljaka kot načelnika uprave za delo pri Svetu so udeleženci posvetovanja pod prvo točko dnevnega reda obravnavali starje brezposelnosti po okrajih ter možnosti zaposlitve.

Posvetovanju prisostvujejo poleg drugih sekretar Sveta tov. Matija Maležič, tov. Sturm v imenu sindikatov in zastopnika Sekretariata za gospodarstvo ter Zavoda za socialno zavarovanje.

O poteku posvetovanja in obravnavani problematiki bomo še poročali.

## Novi upravni odbor rudnika Trbovlje—Hrastnik

Na zasedanju delavskega sveta rudnika Trbovlje — Hrastnik so ponovno izvolili za predsednika novozvoljenega delavskega sveta Antona Alica. Po razpravi o delu rudnika v minulem letu so izvolili še desetčlanski upravni odbor, v katerega so bili izvoljeni rudar Franc Marinko, strojni paznik Franc Naglič, rudar Jože Grlic, rudar Hinko Pobjoljšaj, Jože Zibret, Milan Kožuh ter Ivan Hribar, iz Hrastnika pa Leopold Majdič, Anton Brečko in Blagotinsek.

# MARIBORSKA MESTNA HRANILNICA postaja močan denarni zavod

Mestna hranilnica v Mariboru, ki jo je lani ustanovil ljudski odbor, je v kratki dobi popolnoma opravičila svoj obstoj. Njene hranilne vloge so v 9 mesecih narasle na 34.700.000 dinarjev, ali za 68,5%, število vlagateljev pa se je dvignilo za 73 odstotkov. Stalno narašča tudi število lastnikov tekočih računov iz privatnega sektorja in družbenih organizacij, ki se je dvignilo do konca marca na 300 v vrednosti 25 milijonov dinarjev. V istem času je Mestna hranilnica odobrila čez 1700 potrošniških kreditov v znesku 48 milijonov dinarjev.

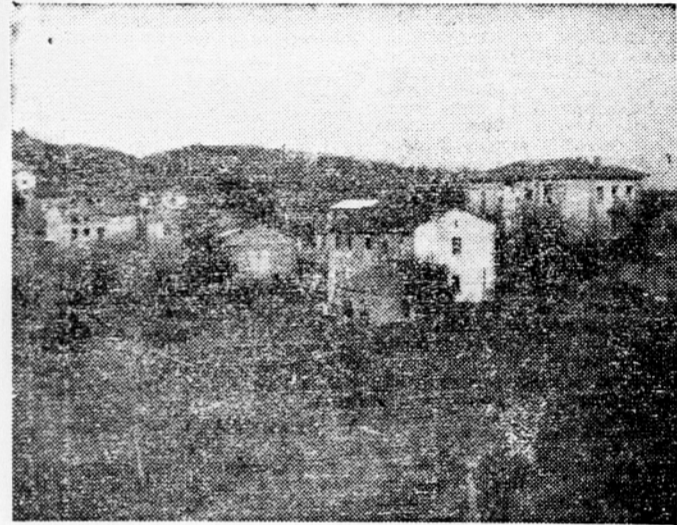
Na enem zadnjih zasledanj MLO so se odborniki pomenili o tem, kaj je potrebno ukreniti, da bi omogočili mestni hranilnici razširiti njeno poslovanje in še bolj okrepiti njeno gospodarsko trdnost.

Ena glavnih nalog mestne hranilnice bo v bodoče, posvetiti se večjo pozornost propagandi za varčevanje. Storitvi bo morala vse potrebno, da čimprej prenesejo svoje tekoče račune k njej vsa društva, organizacije in ustanove. Na ta način bo hranilnica pršla do potrebnih sredstev za kreditiranje. Gospodarske kredite bo morala hranilnica v bodoče dajati tudi raznim obrtnikom, kmetom in privatnikom, katerim bi na ta način pripomogla do gospodarskega napredka. Pri tem pa bo treba seveda dobro presoditi koristnost uporabe kredita, da bi se s takšnim kreditom ne okoristili razni špekulanti.

V mestni hranilnici ima tudi mestni ljudski odbor naložena vsa svoja sredstva s katerimi jamči za vloge in poslovanje. Mestni ljudski odbor želi, da bi nova uredba o mestnih hranilnicah omogočila ustanovi še ugodnejše pogoje za razvoj. Pričakovati je, da bo uredba vsebovala takšna načela, ki bodo šla vzporedno s splošno sprostitivno našega gospodarstva. Glede na so glasne zahteve udeležencev konferenca v Ljubljani, na kateri so bili navzoči zastopniki vseh mestnih hranilnic in ljudskih odborov, naj bi uredba dovoljevala, da se hranilnica lahko bavi z vsemi bančnimi, denarnimi in zavarovalnimi posli ter posli, za katere jo pooblasti mestni ljud-

ski odbor. Tedaj bi mestna hranilnica postala v kratkem denarni zavod, v katerega bi imeli ljudje veliko zaupanje in bi preko nje lahko denarno poslovale vse mariborske ustanove, uradi, društva in organizacije. Razen tega bi lahko pri mestni hranilnici nalagala svoja sredstva tudi podjetja in sicer tista sredstva, ki so njihova last (fond za samostojno razpolaganje, amortizacijski sklad itd.). Da bi zagotovili mestni hranilnici tako široko poslovanje, je skupščina MLO sklenila, da odpustijo v Beograd zastopnik MLO in zastopnik hranilnice, da bo sta pri organu, ki bo dokončno sestavil predlog uredbe o mestnih hranilnicah, tolmачila stališče mariborske Mestne hranilnice in MLO. Ob tej priložnosti naj delegata tudi sprožita vprašanje spremembe maksimalne obrestne mere.

skupščina MLO sklenila, da odpustijo v Beograd zastopnik MLO in zastopnik hranilnice, da bo sta pri organu, ki bo dokončno sestavil predlog uredbe o mestnih hranilnicah, tolmачila stališče mariborske Mestne hranilnice in MLO. Ob tej priložnosti naj delegata tudi sprožita vprašanje spremembe maksimalne obrestne mere.



Vas v Brkinih

Najtežji problem je bila preskrba z gnojem, kajti sadovnjaki zahtevajo močno gnojenje — na 1 ha površine 20 brkinskih košev ali 200 stonov gnoj. Iz stiske jih je rešila vojska na Prestranku Pivki in v Bistrici. Nekaj tednov so dovažali gnoj, deloma s kamioni, deloma z volovsko vprego.

200 milijonov dinarjev (to kažejo tudi uradni ugotovljeni podatki). Tedaj, ko bo izvedena dokončna rajonizacija obnove sadjarstva in ko se bo začela obnova razvijati v strnjnih nasadih in v ožjih proizvodnih okolišjih, upam, da ne bo nikogar, ki bi se zagozarjal zaščito zajca v sadjarskih okrajih. Zaščita proti zajcu bi stala n. pr. samo v Brkinih nad 60 milijonov dinarjev, če bi mlado drevje zaščitili z drevesnimi žičnicami ali lesenimi koši, kar je pa mogoče samo pri visokobelednih drevesnih oblikah. Brkinski sadjarji pa vedo, da so nasadi z nižjim deblom donosnejši, ker jih je laže oskrbovati in ker boljše rode; razen tega pa brkinska burja in poledica manj poškoduj-

## Voda v Brdih

Na Vrhovlje v Goriških brdih je prišla voda. Črpalne naprave od Soče so dobro prestale svojo prvo preizkušnjo. Po 1600 m dolgem visokotlačnem cevovodu so Brici naposled dobili vodo v rezervarje na Vrhovljah. Tisto, kar niso verjeli in kar so jim obljubljali že v Avstriji in Italiji, se je uresničilo: od leta 1949, ko so začeli graditi vodovod v Brda, ki bo zamenjal oddaljene nehigienične vodnjake, so zgradili 9300 m vodovodnega omrežja. Položili so 2150 m železnih liti in 7150 m azbestnih cevi. Prvi bodo dobili vodo vaščani Vrhovlj, Kojškega, Godnjač, Smartrega, Zalega brega ter deloma v Dobrovezu in Kozane. Nato pa bodo nadaljevali z deli in polaganjem cevi proti Humu, Vipol-

žam, Medani in nekaterim drugim manjšim krajem. Ljudska oblast je prispevala za gradnjo briškega vodovoda že skoraj sto milijonov dinarjev. Delo, ki so ga opravili Brici, pa je menda vredno nad štiri milijone dinarjev.

## Meliorirali bodo 3260 ha travnikov in njiv

Konec aprila je bila tretja redna seja okrajnega ljudskega odbora za okraj Celje-okolica. Okrajni zbor in zbor proizvajalcev sta ob tej priložnosti največ razpravljalo o osnutku 10-letnega načrta za razvoj kmetijstva v okraju.

Načrt predvideva, da bodo obnovili v tem času 150 ha vinogradov, matičnjake in trsnice pa bodo povečali tako, da bodo dali 1982. leta en milijon komadov cepljenk. V teh letih bodo meliorirali tudi 3260 ha travnikov in njiv. Načrt mehanizacije predvideva, da bo imelo kmetijstvo čez deset let 250 traktorjev, 5 buldožerjev, 6 goseničarjev za vinograde, 20 naprav za umetno namakanje polja, 60 traktorjskih mlatic, 400 sejalnikov, 9 mlekarjskih naprav itd. V dela in za mehanizacijo kmetijstva bodo investirali 2 milijardi 66 milijonov dinarjev, razen tega pa bodo dali še 113 milijonov din za pospešitev veterinarstva.

## Kidričeva tovarna v Zadru

Delavski svet tovarne ribiških mrež v Zadru je na predlog osnovne organizacije Zveze komunistov sklenil, da se bo tovarna imenovala po pokojnem Borisu Kidriču.

## Iz »Slovenija-vino« 38 ljudi

Včeraj smo pisali o nameravanem potovanju članov kolektiva vrhniške tovarne usnja v Milano. Povedali smo tudi, da so taka potovanja pri nas zadnji čas zelo v navadi. Tako je podjetje »Slovenija-vino« poslalo na 6-dnevno potovanje v Avstrijo ob priliki kraškega velesenjja 38 članov kolektiva. Zanimivo bi bilo vedeti, kako utemeljuje delavski svet omenjenega podjetja to potovanje.

## Brez komentarja

Ob priliki ankete o razdelitvi presežka sklada za plače, ki so jo imeli v velenjskem premožniku, je izrazilo svoje mnenje 1169 članov kolektiva. Nad tisoč (1005) ali 87% jih je glasovalo za razdelitev, 124 ali 10% jih je bilo za gradnje, 40 ali 3% pa so bili »nevturalni«.

## Gospodarske vesti

V ZDA je pred graditvijo veliko 80 ton težko transportno letalo — hidroavion »Conveir R3Y-1-Tradewind«. Grad telji zadržujejo, da bo to letalo najhitreje med vsemi velikimi letali na svetu.

Zahodnonemška kemična industrija potrebuje v naslednjih štirih letih za investicije okoli 500 milijonov mark. Ta znesek je navedel predsednik zahodnonemškega združenja kemične industrije. Ob tej priliki je naglasil potrebo o ureditvi kemične industrije v Zahodni Nemčiji s predelavo premoga kot osnovne surovine na predelavo surove nafte.

# Industrializacija Makedonije

## Steklarna v Skoplju

V novi industrijski četrti glavnega mesta Makedonije v Skoplju građe poleg rove cementarne tudi moderno tovarno stekla. V tovarni postavljajo stroje že od lanskega leta. Za opremo tovarne in nadaljevanje gradbenih del je bilo letno odobrenih 1.130.000.000 din. Približno 750 milijonov din je namenjenih za opremo. Nova makedonska tovarna stekla bo proizvajala letno 150 ton optičnega stekla in 4.800 ton upogjnega in ravnega stekla. V nekaterih obratih te tovarne bodo začeli s proizvodnjo konec letošnjega leta.

## Nova tovarna usnja v Bitolju

Poskusno je začela obratovati tovarna za predelavo kož drobnice v Bitolju, ki bo začela z redno proizvodnjo konec meseca. Nova tovarna bo predelovala letno okoli 300.000 kv. metrov, t. j. približno 750 ton kož drobnice; zaposlovala bo okoli 150 delavcev.

## 19. maja bo občni zbor sekcije hidrotehnikov

Pripravljalni odbor hidrotehnične sekcije DIT vabi vse inženire in tehnične hidrotehnične stroke na ustanovni občni zbor sekcije, ki bo v torek 19. maja ob 16.30. ur v stavbi državnega sekretariata za gospodarstvo v Ljubljani v Gregorčičevi ulici 23.

## Predilnica »Makedonka« v Štipu je dograjena

Prihodnje dni bodo začeli z redno proizvodnjo v novi predilnici »Makedonka« v Štipu. Letos bodo v tej predilnici izdelali okoli tisoč ton preje. Ko bo tovarna obratovala z vso svojo zmogljivostjo, bo predelovala letno 5 tisoč ton preje.

## List velenjskih rudarjev

Prvega maja je izšla v večjem obsegu dvojnja številka (4-5) »Velenjskega rudarja«, ki ga je letos začel izdajati sindikat rudnika v Velenju.

Zadnja številka »Velenjskega rudarja« objavlja poleg posvetila pokojnemu Borisu Kidriču spomin na predvojno praznovanje delavskega praznika 1. maja v Saleški dolini. Razen tega prinaša tudi prvi del članika »Velenjski rudnik in tržišče«. Iz tega članka povzemamo ugotovitve o potrošnji velenjskega lignitnega premoga v naši industriji in na železnicih ter v široki potrošnji. Lani sta industrija in železnica potrošili približno 67,8% v Velenjih nakopnega premoga, ostali del lanskega letnega proizvodnje odpadke na široko potrošnjo. L. 1949 sta industrija in železnica odkupili 81% letne proizvodnje. V prvih letih predletke se je stalno povečala uporaba velenjskega premoga v industriji. Zaradi zvišanja proizvodnje v velenjskem rudniku pa zaznamuje poraba velenjskega premoga v industriji in na železnici zadnja leta padec, ki je deloma razumljiv. Proizvodnja velenjskega premoga je znašala predlanskim nad pol milijona ton.

List velenjskih rudarjev prinaša tudi mnogo drugega zanimivega gradiva in zato toplo pozdravljamo njegovo izhajanje.



Preko Svetovne cerkvene organizacije so ameriški kmetje zbrali za Jugoslavijo 125 ton semenjskega žita kot svojo pomoč po suši prizadetim kmetovalcem. Dariole so sprejeli Milenko Filipovič, opolnoteni minister in tovaršiška Druščica, predstavnik Jugoslovanskega Rdečega križa (na sliki).

# Nekaj pripomb k razpisovanju javnih arhitektonskih natečajev

Večina časopisnih bralcev je zadnji čas verjetno opazila v tisku novosti, ki je nismo vajeni dolga leta po osvoboditvi: od časa do časa prinašajo časopisi razpis javnega natečaja za gradnjo tega ali onega objekta. Tudi to je posledica našega novega gospodarskega sistema, ki se s svojimi načeli rentabilnostnega gospodarstva in bolj in bolj uveljavlja tudi pri investicijah.

V zvezi z omenjenim razpisovanjem javnih natečajev pa je prišlo obenem do cele vrste vprašanj in napak, ki jih delajo investitorji in tudi v lastno škodo. Temu se ni treba čuditi, kajti kakor smo se lotevali mnogih drugih del brez potrebnih izkušenj in se učili v delu samem, tako nas čaka sedaj še šola tudi v praksi razpisovanja javnih natečajev za pomembnejše arhitektonske objekte.

Za zadnje leta našega družbenega razvoja je med drugim značilno, da so bila ustanovljena mnoga nova društva, med njimi tudi Društvo arhitektov Slovenije (DAS). Jasno je sicer, da to društvo po svojem značaju ne more imeti do investitorjev nekih odnosov ukovanzovanja, vendar je razumljivo, da jim lahko pri njihovem prizadevanju, priti na osnovi javnega natečaja do arhitektonsko in gospodarsko najbolj ustreznih rešitev zelo pomaga. Mnogi se te pomoči tudi poslužujejo. Tako so bili doslej razpisani v soglasju in s pomočjo Društva arhitektov Slovenije javni natečaji za projekt trgovske hiše »Na-Ma« na vogalu Kardeljeve in Tomšičeve ulice, za projekt trgovske hiše »Slovenija« avto na Ajdovščini, za projekt in urbanistično rešitev Ljubljanskega velesenjja ob Tivolovi cesti, za projekt osnovne gimnazije v Kranju, za projekte 8 stanovanjskih stavb MLO v Ljubljani in za načrt adaptacije prostorov Investicijske banke za potrebe »Putnika« v Ljubljani. Brez sodelovanja pri DAS in brez njegove volje niso bili razpisani natečaji za projekt fizikalnega do-

ma »Partizane« v Kopru in za projekt zaprtega kopalnice na Jesenicah. Za stavbo »Impexa« na vogalu Beethovnevo in Gajevne ulice v Ljubljani pa je bil razpisan interni natečaj in to prav v nasprotju z mnenjem ter priporočilom DAS. Tudi to je posledica našega novega gospodarskega sistema, ki se s svojimi načeli rentabilnostnega gospodarstva in bolj in bolj uveljavlja tudi pri investicijah.

V primeru zaprtega kopalnice na Jesenicah, za katerega je investitor razpisal natečaj napačno, je moralo DAS svoje člane celo pozvati, da se tega natečaja ne udeležijo. Natečajna komisija namreč ni bila sestavljena po predpisih, ki zahtevajo, da mora biti število strokovnjakov arhitektov za eno večje od števila nestrokovnjakov. Razen poročevalca morajo imeti vsi člani žirije pravico do odločanja. Tega se razpisovalec natečaja ni bil zavedal, zato je bilo upravičeno dvomiti o tem, da bi komisija pravilno ocenila natečajne projekte.

Popolnoma jasno je, da nihče investitorjem ne more prepovedati razpisovanja natečajev, t. j. takega, ki kateremu povabi na sodelovanje le določeno število znanih arhitek-

tov, glede katerih meni, da so dobri projektanti. Vendar to ne ustroja splošni praksi v svetu, saj interni značaj natečaja onemogoča pravo konkurenco, po kateri pride investitor do čim boljšega načrta. Interni natečaji pa so tudi nekoliko neprijetni zoper mlade arhitekte, ki tako pogosto, ker že zaradi svoje mladosti ne morejo biti kdo ve kako znani, nimajo možnosti, da bi tekmovali s starejšimi kolegi in primerjali ob razstavljenih načrtih svoje sposobnosti.

Poseben ugovor Društva arhitektov Slovenije velja še vsoti denarnih nagrad, ki je — po mnenju Društva — navadno relativno majhna, če jo primerjamo z vrednostjo načrtov, katere prejme investitor. — Mestni ljudski odbor Ljubljana je dobil n. pr. za skupni znesek 600.000 din nagrad za natečajem za svojih 8 stanovanjskih stavb v Ljubljani 29 načrtov in postal za danar lastnik 16 do 20 projektov. Po zatrtju javnosti Društva bi MLO ti projekt sicer stali 5 milijone dinarjev. Zato se Društvo ne strinja z investitorji, ki skušajo pri končni odločitvi zmanjšati nagrade ali jih delno splah ne podelijo izovarajoč se na slabo kvaliteto načrtov. To se je zgodilo pri natečaju »Putnika«, seveda na račun arhitektov, ki so se natečaja udeležili.

Na 55. mednarodnem kmetijskem sejmu v Veroni je bilo predanih največ italijanskih, danskih, belgijskih, jugoslovanskih, madžarskih, avstrijskih in nemških konj. Naši konji so dosegli zelo dobro ceno, in sicer od 160 do 250.000 lir, medtem ko so prodajali danske in madžarske konje po ceni od 180 do 300 tisoč lir.

# NAŠI PROBLEMI

## Še nekaj misli o vprašanju težko vzgojljivih ter socialno in moralno ogroženih otrok!

Vprašanje vzgoje in rešitve socialno in moralno ogroženih otrok je eden najtežjih in najbolj občutljivih problemov, ki jih mora rešiti socialistična družba. Problem je vplom, ki je združen s krajšo ljudsko milico in ugotovila, da so v lom izvršili tretjeletni. Zbor profesorjev, ki mora učence kaznovati, pogleda, kakšne so doma družinske razmere. Ugotovi sledeče: doma je mnogo otrok, oče pija, mati je svoji ženi storila silo, vprico otrok, otroke pretepa, jih ne pusti spat vedno doma, otroci se potepajo po cestah in pri tujih ljudeh itd. Ker učenci še niso dosegli 14. leta starosti, jih šola ne more izključiti, zato dobijo manjšo kazno. Toda kakšen je rezultat kazni? Krivci sprejmejo kazni brezbrizno s posmehom. Tako kazni nima najmanjšega vzgojnega učinka. Toda kaj storiti? Profesorji šole stojijo pred vprašanjem, ki ga je treba rešiti brez moči. Taki otroci vzgojno vplivajo negativno na ostale in jih dobivajo pod svoj vpliv. Edini izhod iz tega je, da je treba odvzeti take otroke i šoli i staršem. Zopet smo pred vprašanjem, kdo naj jih odvzame.

Otroci, ki izhajajo iz takega okolja postanejo ali apatični, žalostni in neaktivni, v šoli sluzijo, bi, ker jim misli neprestano uhaajajo na domače razmere, pesimistično nastrojani ali pa postanejo divji, surovi, brutalni in neobčutljivi, katerih pot jih zaneso čisto v kriminal.

Ravno tako težavno vprašanje je problem težko vzgojljivih otrok, ki pa po mojem ni neresljivo. Tukaj bi morali izpregovoriti naši izkušeni pedagogi in nam pokazati, koliko je sodobna pedagoška znanost to vprašanje rešila in nam pokazati pot do rešitve. Zelo malo verjetno je, da so slabo vzgojljivi otroci že od rojstva taki. Ze Cerniševski je dejal, da se človek ne rodi niti dober niti slab ampak šele v družbi postane dober ali slab. Ni moj namen, da bi navajal mnogo primerov socialno in moralno težko vzgojljivih otrok, to nam je pokazal že V. Cvetko. Podati hočem svoje predloge, ki bi bili delna rešitev tega vprašanja.

1. Pri svetu za kulturo ali socialno politiko se naj ustanovi odbor, ki naj izvrši anketo po vseh šolah v Sloveniji, da dobi približno sliko o številu socialno in moralno ogroženih in težko vzgojljivih otrok in naj razišče njih ozadje.

2. Po vseh večjih krajih v Sloveniji se naj ustanovijo vzgojne posvetovalnice.

3. Ustanovi naj se zavod za socialno in zlasti moralno ogroženo mladino.

4. To vprašanje naj začnejo obravnavati razne organizacije kot ZKS, društvo prijateljev mladine, SZDL itd., ki naj podajo svoje predloge za rešitev vprašanja in podane predloge pomagajo realizirati.

5. To vprašanje naj začne obravnavati slovenski pedagogski revija: »Sodobna pedagogika«.

6. Treba je zvediti, kako v naprednih državah rešujejo te probleme (v kolikor jih sploh rešujejo). Posebno pozornost je treba vložiti v Skandinavske države, ki imajo socialistične vlade.

V Angliji n. pr. socialno in moralno ogrožene otroke dajejo zakoncem brez otrok ali tistim, ki si želijo otrok. Država pa jih denarno podpira.

Kolikor časa bomo ostali samo pri konstataciji obstoječega stanja, ne da bi naredili kaj za rešitev, toliko časa bo naše prizadevanje brez večjega pomena. Problema, ki si ga zagotavljamo, se ga mora naša družba trajno zavedati in imeti pred očmi, ga vztrajno, neprestano in postopno reševati. To je področje, na katerem kampanjski način dela ne rodi pravi nobenih uspehov, zato je naša dolžnost, da se bomo rimo proti takemu načinu reševanja velikih družbenih nalog, ki jih družba ne more rešiti naenkrat, temveč le z vztrajnim in neprestanim prizadevanjem.

Janez Jerovšek.

## Ugotovitve Sveta za prosveto in kulturo LRS o uporabljanju telesnih kazni na osnovni šoli v Boštaniu

Svet za prosveto in kulturo LRS je na svoji seji dne 29. 4. 1953 obravnaval primer uporabljanja telesnih kazni na osnovni šoli v Boštaniu in je ugotovil naslednje:

1. Iz podatkov, ki jih je zbrala posebna komisija Sveta, izhaja, da so na osnovni šoli v Boštaniu uporabljali telesno kazni in druge nevezgove metode, ki ponižujejo dostojanstvo človeka. Svet je ostro obsodil tak nepedagoški odnos do otrok in je priporočil pristojnemu upravnemu organu, da podvzame ukrepe proti krivcem primerne ukrepe.

Svet za prosveto in kulturo LRS je tudi priporočil pristojnemu državnemu organu, da razišče, v koliko sta za navedeno stanje na šoli v Boštaniu odgovorna okrajna prosvetna inšpektorja, ki sta le strokovno ocenjevala delo učiteljskega telesa, nista pa storila dovolj, da se preneha z uporabo nevezgovnih metod.

Svet za prosveto in kulturo LRS je naročil sekretarju Sveta, da razišče odgovornost republiškega inšpektorja, ker je vedel za uporabljanje nepriljubljenih metod na šoli v Boštaniu in na nekaterih drugih šolah v republiki, pa ni dovolj ostro obsodil teh metod pred pedagoškimi delavci in pred ostalo javnostjo.

2. Brez dvoma velika večina naših učiteljev mnogo prispeva k graditvi socialistične družbe, mnogokrat tudi pod zelo težkimi pogoji. Upoštevajoč tak pri-

spevek velike večine učiteljskega kadra graditvi socializma pa Svet za prosveto in kulturo LRS ugotavlja, da so med njimi tudi taki, ki imajo še premalo izostren odnos do tistih posameznikov v svojih lastnih vrstah, ki zanemarijajo pedagoške vrednote, katere so nekdo že bile splošna last in praksa slovenskega naprednega učiteljskega telesa. Ce se bodo učitelji dosledno borili za napredne vzgojne metode in odnose v šoli, bodo s tem ugodno vplivali tudi na oblikovanje humanih odnosov do otrok v družini in naši družbi sploh.

3. Šola je družbena ustanova in mora služiti ljudstvu, zato ima ljudstvo pravico in dolžnost, da z vsjo odgovornostjo sodeluje in sodočla pri obravnavanju šolskih in vzgojnih vprašanj. Svet za prosveto in kulturo LRS ugotavlja, da to načelo, ki ga priznava velika večina prosvetnih delavcev, zaveda pri svojem praktičnem izvajanju na mnoge težave prav zaradi premajhne obojestranske pripravljenosti reševati tako odgovorne zadeve z večjo mero kritičnosti in objektivnosti.

Svet za prosveto in kulturo LRS smatra, da naša strokovna družstva prosvetnih delavcev, društva prijateljev mladine, AFZ, Socialistične zveze delovnega ljudstva, organizacije ZKS itd. niso dovolj in meri obravnavale v javnosti vprašanja nadaljnega razvoja naše šole v socialističnem smislu, da\* bi njeno delo čim bolj odgovarjalo stopnji našega družbenega razvoja. Vse premalo je bilo sodelovanje šole in doma, marsikje pa so se učitelji pri svojem vzgojnem delu tudi preveč omejevali samo na šolo in so se premalo udeleževali v družbenem in vzgojnem smislu izven šole. Pa tudi pri mnogih starih prevladuje mišljenje, da so šolska in vzgojna vprašanja izključno stvar prosvetnih delavcev in prosvetnih oblasti, kar ne more koristiti uspešnemu sodelovanju šole in doma. De-

mokratno upravljanje naših šol je mogoče samo s tvornim sodelovanjem staršev in družbenih organizacij.

4. Svet za prosveto in kulturo LRS ugotavlja, da je tisk v zadnjih dveh letih posvetil vzgojnemu vprašanju precej pozornosti. Nepravilno pa je, da je »Slovenski poročevalec« pri obravnavanju nekaterih konkretnih primerov uvedel senzacijo. Nalagan način pisanja, podkrepljen s karikaturnimi, nepriljubljenimi in senzacionalnimi naslovi itd., med tem ko ni objavjal nekaterih člankov, ki obravnavajo pereča vprašanja s tega področja. »Slovenski poročevalec« je v svoji številki z dne 25. 4. 1953 tudi nepravilno objavil del materiala komisije Sveta, ki ga je obravnavala na svoji seji dne 24. t. m. ter ta neupravičeno objavljati material imenoval sklepe te komisije. Podobno pa se je tudi »Prosvetni delavec« v razpravi posvetil delno nenačelnemu načinu obravnave.

Komisija za obveščanje javnosti Sveta za prosveto in kulturo LRS

## Madina celjskega okraja se pripravlja na svoj prvi festival

»Počastitev spomina borke in mladinske aktivistke Vere Slandrove, ki je darovala svoje mlado življenje za svobodo domovini. Ob tej priložnosti bodo se proglasili 15. junij za tradicionalni praznik mladine celjskega okoliškega okraja.«

V zadnjem času je bilo veliko storjenega za razvoj turizma na našem Krašu. Številna predavanja, krasni plakati, vodnik o Postojnski jami (Serko-Michler: Postojnska jama in druge zanimivosti kraša) in celo predavanja v tujini kažejo na resno priznavanje in razvoj turizma in obilnih organizacij, da postane Postojnska jama turistični objekt mednarodnega pomena. Ves nadaljnji razvoj zavodi od vode: turist, ki mora biti zadovoljen, da si kaj ogleda, danes pred pivo zamaši čašo da priteče voda. Vodovod sicer je v Postojni, ni pa vode.

Po nekem zelo velikem načrtu naj bi dobival ves naš Kraš vodo iz vodovoda, ki bi ga zgradili pri Malogradiški jami ob robu Planškega polja. Kjer bi bila zgradnja stala zelo mnogo denarja in ker bi prišel ta vodovod po zavezitvi Planškega polja za hidrocentralno pod nivo Planškega vodnega bazena, so merodajni faktorji gospodarskega sveta LRS po nasvetu strokovnjakov Zavoda za nizke in vodne gradnje svetovali, naj skušajo najti lokalni faktorji podzemski vodni tok, o katerem domnevajo, da prihaja izpod Javorčnice in teče pod Planjo. Za to raziskovanje so se poleg mestne občine in okrajne zavzeli tudi člani Društva za raziskovanje jam v Postojni in Zavod za raziskovanje jame, ki pod vodno površino vasi pri Postojni, kjer je tudi železnica zgradila svoj črpalni vodnjak, so v 10 m globokem vodnem bruhalniku namestili električno črpalko in dva dni neprestano črpali vodo, ki je bila v globokem bazenu pod zemljo. Po dveh dneh črpanja in po preskavi vsega terena za železnico nad Staro vasjo so vsi raziskovalci spoznali, da je treba temeljito raziskati vse to področje, na katerem nastopa doževni dobi nebroj bruhalnikov. Po računih, ki jih je izdelal Zavod za nizke in vodne gradnje, teče podzemno od Staro vasi preko Planke do našega kraša 400 l vode na sekundo. Seveda bi bilo treba ta tok najti. V primeru, da bi tega ne pride, hoče mestna občina

## Novi načrt zakona o pravnem položaju verskih skupnosti

»Izpremenjen je prvotni načrt po razpravah v verskih organizacijah ter razgovorih z zastopniki srbske pravoslavne cerkve in islamske skupnosti«

V sekretariatu za zakonodajne in upravne zadeve Zveznega izvršnega sveta so izdelali nov načrt zakona o pravnem položaju verskih skupnosti. Kakor je znano, je bil prvi načrt objavljen letos v prvi kolovici februarja. Novi načrt je bil izdelan na podlagi pripomb k prejšnjemu načrtu, ki so jih podali pripadniki srbske pravoslavne cerkve in islamske verske skupnosti. Umočevanje so bile tudi pripombe, ki so jih podali zastopniki srbske pravoslavne cerkve in islamske verske skupnosti med delom v komisijah zveznega izvršnega sveta in izvršnega sveta Ljudske skupščine Bosne in Hercegovine.

Niti ta načrt ni dokončen, ker se še vedno proučuje. Novi načrt se glasi:

**SPOSLOBE DOLOČBE**

Člen 1. Državljanom Federativne ljudske republike Jugoslavije se jamči svoboda vesti in svoboda veroizpovedi.

Državljan Federativne ljudske republike Jugoslavije morejo pripadati kateri koli veroizpovedi ali kateri koli verski skupnosti ali pa nobeni izmed njih.

Izповedovanje vere je zasebna zadeva državljanov.

Člen 2. Državljan morejo ustanavljati verske skupnosti, katerih delavnost ni v nasprotju z ustavo in zakoni.

Vse veroizpovedi uživajo enake pravice in vse verske skupnosti imajo isti pravni položaj.

Člen 3. Verske skupnosti so svobodne v izvrševanju verskih zadev, in verskih obredov.

Verske skupnosti morejo izdati tiska in razpisovati vsaki tisk. Glede verskega tiska veljajo splošni predpisi o tisku.

Člen 4. Šola je ločena od države. Verski pouk (katehizacija) v cerkvah, hramih in drugih prostorih, ki so za to določeni, je svoboden.

Verske skupnosti morejo svobodno ustanavljati posebne verske šole (nepopolne srednje, srednje in višje šole) za pripravljanje duhovnikov in upravljalci te šole.

Člen 5. Prepovedana je izrabla verskih zadev, verskega pouka, verskega tiska, verskih obredov in drugih izražanj verskih čustev v politične svrhe.

Prepovedano je izživanje ali razvemanje verske nestrpnosti, mržnje ali razdora.

Prepovedano je preprečevanje verskih zborskih sodnih priznanj, verskih obredov in drugih izražanj verskih čustev.

Člen 6. Ničče ne more biti na kakršni koli način prisiljen, da postane član kakšne verske skupnosti ali pa da izjeto izpolni verske obveznosti. Ničče ne more biti na kakršni koli način prisiljen, da sodeluje pri verskih obredih, procesijah in drugih izražanjih verskih čustev.

Ničče ne more prepovedati državljanov, da sodelujejo pri verskih obredih in drugih izražanjih verskih čustev.

Ničče se more prisiliti člana verske skupnosti, da se ne poslužuje pravic, ki mu kot državljanu pripadajo po ustavi in zakonu.

Člen 7. Državljan se ne morejo omejevati pravica, ki jim pripadajo po zakonu, zaradi svojih verskih prepričanj, zaradi pripadnosti h kakoli veroizpovedi ali h kakoli verski skupnosti, ali zaradi sodelovanja v izvrševanju verskih obredov in drugih izražanjih verskih čustev.

Verske skupnosti, njihovi duhovniki, verski predstavniki ali pripadniki kakšne veroizpovedi ne uživajo nobenih prednosti, privilegijev ali posebnih pravic.

Pripadnost h kakoli veroizpovedi ali izповedovanju kakve vere ne oprošča nikogar od splošnih državljanovih, voljaskih ali drugih dolžnosti, ki jih morajo državljanji opravljati na podlagi zakona.

predpisov republiškega izvršnega sveta.

Pristojni ljudski odbor okraja ali mesta more v okviru zakonitih splošnih ukrepov za zaščito ljudskega zdravja in javnega reda prepovedati prirejanje verskih zborskih v nast, dokler trajajo okoliščine, zaradi katerih so bili omenjeni ukrepi odredeni.

Člen 14. Krst in obrezovanje mladoletnih oseb se moreta opraviti samo na zahtevo obeh staršev odnosno skrbnikov. Ako je mladoletna oseba sposobna izraziti svojo voljo, je potreben tudi njen pristavek.

Člen 15. Poroka po verskih obredih se more izvršiti samo po sklepu poroke pred pristojnim državnim organom in sicer pod pogojem, da zahtevata poroko oba zakonca.

Člen 16. Osebe, ki so v božičnih, internih ali podobnih zavodih in ustanovah, morajo v mesih hisega reda izpovedovati svojo vero, more p. jih obiskovati tudi duhovnik, če to zahtevajo.

Člen 17. Zvonovi v cerkvah in hramih ter cerkvenih poslopih se morejo uporabljati tudi za ustanovne in primerno splošne nevarnosti (požar, poplava in podobno); verski predstavniki, ki upravlja cerkvena poslopja, ne more odločiti, da se ne bi zvonovi uporabili v takem primeru.

**IZVRŠEVANJE VERSKEGA POUKA**

Člen 18. Verske skupnosti same upravljajo šole za pripravljanje duhovnikov, določajo svobodno program k načrtu pouka ter svobodno določajo učitelje.

Država opravlja samo splošno nadzorstvo nad delom verskih šol.

Člen 19. Verskega pouka (katehizacije) učenci rednih šol ne morejo obiskovati, razen če so izobčeni za obiskovanje verskega pouka je potrebna odobritev obeh roditeljev oziroma skrbnikov in pristanek mladoletnika.

Sole za pripravljanje duhovnikov morejo obiskovati samo osebe, ki so končale obvezno osnovno šolanje.

Člen 20. Osebe, ki obiskujejo šole za pripravljanje duhovnikov, morajo uživati pravice, ki se priznavajo osebam in šolanju.

Podrobnejše predpise o uživanju teh pravic izdaja zvezni izvršni svet.

**ZAKLJUČNE DOLOČBE**

Člen 21. Za prekršitev predpisov tega zakona, v kolikor te kršitve ne predstavljajo kaznivga dejanja, se storilec kaznuje z denarno kiznijo do 10.000 d/a ali z zaporo do 15 dni.

Člen 22. Kadar se z uporabo verskega pouka zakrivi kaznivno dejanje, more sodišče poleg kazni, določene v zakonu, odrediti tudi zaporo verske šole za vedno ali za čas od 1 do 10 let.

Člen 23. Zvezni izvršni svet odnosno republiški izvršni svet bodo skrbeli za izvajanje tega zakona in po potrebi izdajo podrobne predpise za njegovo izvajanje.

Člen 24. Ta zakon dobi veljavo 5 dni po objavi v »Uradnem listu FLR«.

## Osmi maj - mednarodni dan RK

Osmi maj se praznuje po vsem svetu kot Mednarodni dan Rdečega križa. Letos praznujemo na dan tudi 125 letnico rojstva Henryja Dunanta — ustanovitelja Rdečega križa in prvoborca za pravice človeka.

V zvezi s tem obvešča Glavni odbor Rdečega križa Slovenije, da bo v počastitev tega dne:

7. maja zvečer po radiu govor tov. Ivana Regenta »O mednarodnem dnevu Rdečega križa«.
  9. 10. in 11. maja v kinu Union predvajanje zgodovinskega filma »Clovek-clovek«.
  14. maja ob 20. uri »Koncert Slovenske filharmonije v veliki filharmonijski dvorani.«
- Poleg tega opozarjamo na članek tov. dr. Kržišnika, ki bo

objavljen v Ljudski pravici dne 9. maja, nadalje na članek doktor Kyovskega, ki bo izšel v prihodnji številki Naših razgledov, na podstitek v Slovenskem poročevalcu »O razvoju Rdečega križa in na članek v Ljubljanskem dnevniku.

Podobno se bo praznovalo tudi v ostalih krajih Slovenije. — Glavni odbor Rdečega križa Slovenije.

**Spomenik Aliji Alijagiću**

Prebivalstvo reškega okraja je začelo akcijo za zgraditev spomenika Aliji Alijagiću, ki je leta 1921 v Delnicah napravil atentat na tedanjega notranjega ministra Milorada Draškovića, ustanovitelja zloglasne Obznane, zaradi katere so KPJ postavili izven zakona. Spomenik bodo zgradili v parku v Delnicah v bližini kraja, kjer je Alijagiću napravil atentat.

**V Jaršah bodo odkrili spomenik talcem in padlim borcem**

V nedeljo, 10. maja, bo organizacija ZB Jarše-Prešerje odkrila spomenik talcem in padlim borcem. Spomenik bo stal pred tovarno Induplati v Jaršah nasproti prostoru, kjer je okupator leta 1941 ustrelil pet talcev. Na treh straneh bo imel izklesane reliefe, ki bodo upodabljali borbo, izseljenje in talce. Načrt za okolično spomenika in spomenik sam, je izdelal akademski kipar Drago Tršar.

**V Celju bodo odkrili spomenik Primožu Trubarju**

Te dni bo Celje imelo kar dva važna kulturna dogodka. Poleg otrovne novega Mesnega gledališča »Celjskih grofov«, bo isti dan ob 17. uri še odkritje spomenika Primoža Trubarja. Čeprav je nastala objektivna zamuda, posvečajo celjski kulturni delavci tudi odkritje spomenika 400 letnici slovenske knjige ter 200 letnici mesta Celja. Spomenik bo stal na prostoru ob stiku Askerčevej ter Mariborske ceste, pri Maksimilijanovi cerkvi. O delu Primoža Trubarja bo pri odkritju govoril predsednik Kluba celjskih kulturnih in znanstvenih delavcev profesor Fran Rož.

**V Dobropolju je več kot 100 članov Prerčernove družbe**

Poverjeniki Prerčernove družbe v Dobropolju so na svoji seji ugotovili, da so doslej pridobili nad 100 rednih članov Prerčernove družbe. Za pridobivanje članstva se je najbolj zavzel sekretar občinskega odbora za prosveto in kulturo, profesor SZDL tov. Zdravko Lipušček. Za to so mu pomagal tudi nekateri poverjeniki zelo slabo delajo in niso pridobili še nobenega člana. Med tamkajšnjimi delavci in kmeti je veliko zanimanje za knjigo Prerčernove družbe, in nekateri poverjeniki bi morali stopiti s njimi v stik.

## Nasa Zveza študentov

### tesno sodeluje s študenti 34 držav

#### Letos 3 mednarodna študentska letovišča v naši državi

Doslej je Zveza študentov Jugoslavije organizirala dve študentski letovišči v 34 državah. Nasa Zveza študentov tudi aktivno sodeluje v mednarodni študentski konferenci, ki za stopa okrog 2 milijona študentov vsega sveta. Poleg obiskov naših študentov v tujih državah je zamenjava študentov tudi po posebnih strokovnih organizacijah kot so Jugoslovanski odbor mednarodne organizacije za zamenjavo študentov tehnične in Jugoslovanski odbor mednarodne organizacije za zamenjavo študentov ekonomije, ki je bil prav v teh dneh ustanovljen.

Letos je predvideno, da bo med počinčami večje število študentov tehnične in ekonomske preživelone kaj časa na praktični tujini, taji študentje pa bodo prišli v našo državo. V Beogradu bo med počinčami na iniciativno študentov Medicinske visoke šole poseben medicinski seminar za medicinske znanstvenike za tujne študente, na katerem bodo predavali naši najvidnejši univerzitetni profesorji. Po končanem seminarju pa bodo slušatelji iz tujine s strokovnimi ekipami domačih študentov obliki se razne kraje naše države ter sodelovali na več zdravstvenih savitarnih akcijah.

V naši državi bodo v letni sezoni

tudi mednarodna študentska letovišča: v Novem Dubrovniku in Baskim vodama. V Zadru pa bo konec julija in v začetku avgusta letovalo okrog 500 mladih socialistov Avstrije, Velike Britanije, Nemčije, Francije in Belizije. Poleg tega pa bodo skupaj z mladino iz tujih držav na gradnji elektrocentralne Novi Vinodol sodelovali tudi predstavniki mladine Indije, Francije, Italije in mednarodne organizacije za delovna taborišča.

### Za kulturni dom in tiskarno v Novi Gorici

Odbor za zgraditev kulturnega doma in tiskarne za Slovensko Primorje v Novi Gorici je prejel doslej je 1.872.500 din protovoljnih prispevkov.

Odbor je sklenil vse potrebno, da se zbiranje prispevkov v ta namen čim bolj razširi. Vsak darovalec bo prejel priznanje, ki bo tiskano v zneskih po 2, 5, 10, 20, 50 in 100 din. Vsi darovalci bodo vpisani v spominsko knjigo. Po vseh krajih Primorske bodo postavljeni poverjeniki, ki bodo zbirali prispevke med ljudmi, ki vsak dan čutijo, koliko smo izgubili s kritično mejo ob robu mest, kjer so naši predniki stoletja gradili svoja kulturna in gospodarska središča.

Primorsko ljudstvo bo upravičeno ponosno, ko bo zgrajen v Novi Gorici kulturni dom, v katerem bosta dohila svoj dom tudi Primorske gledališče in tiskarna. Naj ne bo nikogar, ki ne bi ničesar prispeval. Denarne prispevke pošiljajte po pošti na imeštva našega Odbora za gradnjo kulturnega doma za Slovensko Primorje v Novi Gorici, tekoči računa 605-7-275.

### Odkritje spominske plošče v Sevnici

V Sevnici so 26 aprila odkrili na prostoru okrajnega sodišča spominsko ploščo v spomin na rešitev političnih letnikov iz gestapovskih zaporov. Letnice so rešili leta 1941 partizanski bodi vodstvo takratnega komandirja proletačnega četnega vodstva Ob odčitje je sodeloval hrastinska četa »Sokol«, njen pekerki zbor ter mračni pevski zbor Svobode iz Sevnice.

## Mladina tolminskega okraja se pripravlja na svoj festival

Mladina tolminskega okraja je lani sklenila, da bo v počastitev rojstnega dne maršala Tita vsako leto na njegov rojstni dan priredila festival. Letošnji festival bo 30. in 31. maja, nanj pa se pripravljajo že precej dolgo, tako da bo prav gotovo dobro uspel. Cilj festivala je predvsem v kulturno-prosvetnem delu festivala, poleg tega pa se bodo razdeljevale na posamezne kategorije ter bodo prav tako ocenjene. Po običaju so sestavljeni posebni odbori, katerih skrb je uspešna izvedba občinskih tekmovalj.

V Logarski dolini so odprli planinski dom

Dne 1. maja dopoldne je bil v Logarski dolini odprt planinski dom, ki ima 48 sob in dva gostinska prostora. Dom je zidan v modificiranem alpskem slogu. Hotel ima prostora za 80 oseb. V bližini planinskega doma je za izletnike Matkovski s svojim škofo, 1200 m visoko ležeča vasica Sv. Duha, z mineralno vodo. Potočka zijalka pod vrhom Olševca, Bobanov kot in še mnoge druge vabljive izletniške točke. Ker bo v hotelu sindikalni postopki, bo Logarska dolina lahko že leto tudi našemu delovnemu ljudstvu ceneno letovišče in prijetno izhodišče za ture v osrčju Savinjskega Alp.

V Zagrebu bodo razpisali posojilo v znesku pol milijarde dinarjev

Na zadnjem skupnem sestanku mestnega zbora in zbora proizvajalcev v Zagrebu so sklenili porabiti posojilo v znesku 500 milijon dinarjev, ki bo v kratkem razpisano, izključno za gradnjo stanovanj.



